

BESLUT
2012-09-21

Dnr Ö 30-2012

KLAGANDE

Kungliga Tekniska Högskolan
Brinellvägen 1
100 44 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Regionala etikprövningsnämndens i Stockholm, avdelning 5, beslut den 14 juni 2012, dnr 2012/945-31/5

SAKEN

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen)

Projekt: Att placera kvinnor på platsen: Stadsmiljö och kvinnlig mobilitet. Lärdomar från våldtäktsfall.

Projektnummer/identitet: 2009-6018-14210-44

Regionala etikprövningsnämndens beslut

se Bilaga

Ansökan gäller en studie som tar sikte på kvinnor, som utsatts för våldtäkt utomhus. Avsikten är att i studien belysa kvinnans tidigare rörlighet och tidigare kunskap och uppfattning om brottsplatsen samt effekten av brottet på kvinnans rörlighet utomhus. Data ska insamlas via semistrukturerade intervjuer. I en inledande pilotstudie ska 5-7 kvinnor som identifieras via polisens undersökningsmaterial från åren 2008-2009 erbjudas att delta i intervjuer genom ett postat brev. I huvudstudien rekryteras kvinnor prospektivt via en klinik för våldtagna kvinnor där behandlande läkare väljer ut kvinnor som informeras av denna om studien och själva kan kontakta forskaren om de vill delta. Intervjuerna sker antingen på kliniken eller på plats som forskningspersonerna själva föreslår. Skriftligt samtycke inhämtas. Intervjuerna spelas in endast i de fall anteckningar inte kan föras. Källdata från intervjuerna ska förvaras inlåsta och användas endast av sökanden samt förvaras i tre år. Intervjuerna analyseras med kvalitativ metod mot bakgrund av teorier från urban kriminologi, tidsgeografi, genusteori och situationsbaserad aktivitetsteori.

Den regionala nämnden har avslagit ansökningen med huvudsaklig motivering att många av frågorna i intervjun är synnerligen känsliga och kan väcka mycket starka känslor hos brottsoffren samt att frågorna i många delar inte är tydligt kopplade till forskningens syfte och är inträngande på ett sätt som inte motiveras av den förväntade nyttan.

Sökanden har i sitt överklagande dels mer i detalj tydliggjort kopplingen mellan intervjufrågorna och studiens syfte och bakgrund, dels eliminerat ett antal frågeområden. Vidare tydliggörs att kvinnorna vid behov kommer att kunna ta kontakt med den klinik från vilken de rekryterats och där också vissa av dem går på regelbunden behandling.

Centrala etikprövningsnämndens bedömning

Nämnden konstaterar inledningsvis att det här rör sig om forskning som kommer att behandla mycket känsliga personuppgifter hos en grupp brottsoffer som kan befinna sig i ett sårbart tillstånd. För den del som kan betecknas som huvudstudien kommer kvinnorna att tillfrågas och väljas ut av personal vid ett behandlingscentrum, och endast de som är intresserade förutsätts vända sig till forskaren. De kan själva välja tid och plats för intervjun och det är numera klart att det är överenskommet att, om själva intervjun uppväcker starka känslor, kvinnorna direkt kan få kontakt med en terapeut vid behandlingscentret.

En väsentlig skillnad i förhållande till det material som den regionala nämnden hade att pröva är vidare att man numera med ett undantag har begränsat frågetemata till sådana som direkt anknyter till den sökta kunskapen om brottsplatser i storstadsmiljö, ett kunskapsfält som nämnden bedömer som väsentligt. Fortfarande finns emellertid en fråga kvar om hur våldtäkten påverkat respondentens relationer, en fråga som mot bakgrund av studiens syfte ter sig inadekvat.

Med de ändringar och förtydliganden som inkommit menar den centrala nämnden att huvudstudien numera innebär minimerade risker som uppvägs av den möjliga kunskapsvinsten. Den nyssnämnda frågan om hur våldtäkten påverkat respondentens relationer bör dock inte få ställas. Nämnden påpekar också att den skriftliga forskningspersonsinformationen bör språkgranskas och följa den vägledning som ges på www.epn.se. Vidare erinras i detta hänseende om att källmaterial för forskning kan gallras först efter beslut från Riksarkivet.

För den s.k. pilotstudien avses kvinnor som utsatts för brott för flera år sedan och som inte har någon aktuell kontakt med behandlingscentret att kontaktas via postat brev, något som i sig kan upplevas som mycket integritetskränkande. Den del som benämns pilotstudien innebär även i övrigt klart större risker bl.a. med hänsyn till att den förutsätter polisregisterslagning samtidigt som kunskapsvinsten kan antas bli mer begränsad eftersom händelsen ligger flera år tillbaka i tiden. I den delen saknas anledning att ändra den regionala nämndens beslut.

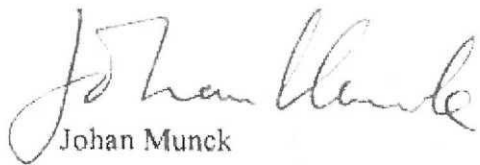
Med ändring av Regionala etikprövningsnämndens i Stockholm beslut godkänner Centrala etikprövningsnämnden den prospektiva delen av forskningen på villkor dels att inga frågor ställs om hur övergreppet har påverkat kvinnornas relationer, dels att informationen till forskningspersonerna omarbetas i enlighet med vad som har sagts ovan. Resultatet av sistnämnda omarbetning bör sändas in till nämnden.

I fråga om den s.k. pilotstudien finner Centrala etikprövningsnämnden inte skäl att ändra Regionala etikprövningsnämndens i Stockholm beslut.

Detta beslut har fattats av Johan Munck, Lennart Lindgren, Kickis Åhré Älgamo, Gisela Dahlquist, Gunn Johansson, Bo Petersson och Ulrik Ringborg efter föredragning av Gisela Dahlquist. Vid den slutliga handläggningen har dessutom närvarit ersättarna Anitha Bondestam, Pehr Olov Pehrson, Elisabet Andersson, Peter Höglund och Holger Luthman samt kanslisamordnaren Ulrika Holmgren.

Centrala etikprövningsnämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

På Centrala etikprövningsnämndens vägnar

Johan Munck

Avdelning 5

Ordförande

Gerhard Gammer

Ledamöter med vetenskaplig kompetens

Claes-Robert Julander (*företagsekonomi*) vetenskaplig sekreterare, deltar inte i ärendena 2012/889-31/5 och 2012/890-31/5

Siv Fischbein (*specialpedagogik*), deltar inte i ärendena 2012/894-31/5, 2012/907-31/5, 2012/918-31/5, 2012/945-31/5, 2012/956-31/5

Sven Ove Hansson (*filosofi*)

Staffan Marklund (*arbetsliv*)

Gert Helgesson (*medicinsk etik*)

Teresa Simon Almendal (*skatterätt*), deltar inte i ärende 2012/907-31/5

Ann-Charlotte Smedler (*psykologi*), deltar inte i ärende 2012/877-31/5

Sten-Åke Stenberg (*sociologi*), deltar inte i ärende 2012/918-31/5, 2012/945-31/5

Karin Helmersson Bergmark (*sociologi*), deltar inte i ärendena 2012/877-31/5, 2012/883-31/5, 2012/884-31/5, 2012/886-31/5, 2012/888-31/5, 2012/889-31/5, 2012/890-31/5, 2012/892-31/5, 2012/894-31/5, 2012/907-31/5, 2012/918-31/5, 2012/945-31/5, 2012/956-31/5

Ledamöter som företräder allmänna intressen

Maria Modig

Anders Rehn

Annika Sandström, deltar inte i ärendena 2012/888-31/5, 2012/889-31/5, 2012/890-31/5, 2012/892-31/5, 2012/894-31/5, 2012/907-31/5, 2012/918-31/5, 2012/945-31/5, 2012/956-31/5

Elisabeth Wennerholm

Margareta Herthelius, deltar inte i ärende 2012/945-31/5

Administrativ sekreterare

Ann-Christin Becker

§ 1 Ordföranden förklarar sammanträdet öppnat.

§ 2 Ordföranden förordnar Staffan Marklund att tjänstgöra som vetenskaplig sekreterare i ärendena 2012/889-31/5 och 2012/890-31/5

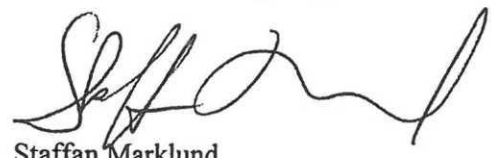
§ 3 Den administrativa sekreteraren anmäler att den vetenskaplige sekreteraren sedan föregående möte den 15 maj 2012 har fattat beslut i 8 ärenden som avser ändring av ett godkännande.

§ 4 Ansökningar om etisk granskning av forskningsprojekt, se Bilaga.

§ 5 Ordföranden förklarar mötet avslutat och meddelar att nästa sammanträde i avdelning 5 äger rum torsdagen den 16 augusti 2012.

Gerhard Gammer
Ordförande

Claes-Robert Julander
Protokollförare,
vetenskaplig sekreterare

Staffan Marklund
Protokollförare och vetenskaplig
sekreterare i ärende 2012-889/31/5
och 2012/890-31/5

Utdrag ur protokoll från sammanträde den 15 juni 2012 i avdelningen 5.

Klas Robert - 070 5454731

Nya ärenden

Diarienummer
2012/945-31/5
Föredragande
Teresa Simon Almendal

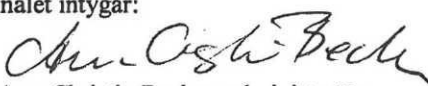
Sökande: Kungliga Tekniska Högskolan
Behörig företrädare:
Projekt: Att placera kvinnor på platsen: Stadsmiljö och kvinnlig mobilitet. Lärdomar från våldtäktsfall. Projektnummer/identitet: 2009-6018-14210-44.
Forskare som genomför projektet:

BESLUT

I denna studie ska enligt ansökan ett antal kvinnliga brottsoffer intervjuas. De forskningspersoner som ska ingå i forskningen har utsatts för ytterst traumatiska händelser varför särskilt stora etiska krav måste ställas på den i ansökan beskrivna forskningen. Nämnden konstaterar att många av de frågor som enligt ansökan ska ställas till kvinnorna under intervjuerna är synnerligen känsliga och kan väcka mycket starka känslor hos dem. Nämnden anser att frågorna i många delar inte är tydligt kopplade till forskningens syfte och är inträngande på ett sätt som inte motiveras av den förväntade nyttan med forskningen. Sammantaget finner nämnden att de etiska riskerna med forskningen vida överstiger den nytta som kan uppnås med forskningen. Nämnden avslår därför ansökningen.

Hur man överklagar, se särskild information.

Beslut expedierat till behörig företrädare.
Kopia för kännedom till ansvarig forskare.
Att utdraget överensstämmer med originalet intygar:

Ann-Christin Becker, administratör